

FATABUREN

Medlemsblad för Föreningen Auktoriserade Translaterer

Årgång 19

November 2008

nr 3

Ansvarig utgivare: Adolf Dahl

Redaktör: Kerstin E. Wallin

INBJUDAN TILL HÖST- OCH JULMÖTE!

***FAT har nöjet inbjuda medlemmarna till ett höst- och julmöte på
Citykonferensen, Malmskillnadsgatan 46, Stockholm, rum Kretsen***

Lördagen den 29 november kl. 15.00

Temat för eftermiddagen blir:

***PRISET PÅ ÖVERSÄTTARENS KOMPETENS
OCH PÅ KVALIFICERADE ÖVERSÄTTARTJÄNSTER***

Efter diskussion och debatt blir det allmänt mingel med buffé

Välkomna!

Anmäl er till

Kajsa Pehrsson, e-post kajsa42@gmail.com

eller

Kerstin E Wallin, e-post ke_wallin@telia.com ; tel. 018 30 16 58

senast den 24 november

ATT SÄTTA PRIS PÅ SIG SJÄLV OCH SITT ARBETE

Inom Sveriges Facköversättarförening (SFÖ) förs f.n. en debatt om prissättning på översättningstjänster. I ett inlägg för en tid sedan (Facköversättaren nr 3/2008) hävdade en SFÖ-medlem att ”facköversättarens traditionella metod att ta betalt per ord stöder en trend med ständig prispress på grund av att översättningen ses som en produkt, inte som en tjänst”. Det medför också, menade Katherine Stuart, ”en risk för kvalitetsförsämring och i längden en försämring av vårt anseende”.

I det senaste numret av Facköversättaren (nr 5) refereras ett inlägg från FAT-medlemmen Magnus Lundquist som understryker att översättare inte ska vara rädda för att ta rejält betalt per timme och inte lägga sig så lågt som 400-500 kr/tim. som han uppfattat som en vanlig förekommande taxa.

Diskussionen fortsätter på SFÖ:s debattforum för och emot ordtaxa, om andra beräkningsmetoder – per rad, per standardsida, per 1.000 tecken etc. Även den s.k. Tradosrabatten togs upp och det visar sig att många översättare vägrar att gå med på de villkor som allt fler översättningsbyråer sätter upp.

Inom FAT har vi ju sedan länge en allmän riktlinje för prissättning som innehåller både ord- och timpris. ”Taxan” har funnits i många år, men vi vet att en övervägande del av medlemmarna inte anser sig kunna tillämpa den; man tycker att den ligger för högt. Däremot har vi inte inom FAT haft någon bredare diskussion om för- respektive nackdelar med ordpris eller timpris. Erfarenheten visar väl snarast att man som translator kan växla mellan ord- och timdebitering beroende på vilka kunder man har. Personligen föredrar jag att debitera per ord (källspråkets) när jag översätter åt privatpersoner eftersom det ger dem möjlighet att kontrollera att kostnaden stämmer med offerten. Företag – stora och små – är däremot ofta inställda på timpris.

Men kan det verkligen vara så att ordprisindebitering *i sig* skulle kunna leda till kvalitetsförsämring och försämrat anseende för gruppen facköversättare och translatorer? Har vi någonsin hört att de litterära översättarna har lågt anseende p.g.a. att de arvoderas per 1.000 tecken? Grundproblemet ligger inte i *översättarnas* debiteringsmetod utan i den prispress som skapats av de översättningsföretag som lämnat skamligt låga anbud (per ord och per timme) i de senaste årens stora statliga upphandlingar. Det är dessa byråer som riskerar sitt anseende, eftersom de svårigen kan upprätthålla den kvalitet som krävs av den rika floran avropsberättigade myndigheter och institutioner. Dessa kunder har tidigare ofta haft ett etablerat samarbete med specialiserade translatorer/facköversättare och varit vana att betala för goda översättningar, terminologiarbete och den vanliga service som vi translatorer brukar bjuda på.

Idag vet vi att det knorras bland myndigheterna över resultatet av den senaste RPS-upphandlingen och det har uppstått oro över eventuella kvalitetsförsämringar. Glädjande nog har flera translatorskolleger (sv-eng) vägrat att ställa upp på de närmast kränkande arvodesvillkor som vinnaren, Järva Tolke & Översättning AB, i somras erbjöd potentiella leverantörer. På förfrågan svarare en av kollegerna att översättningsbyråerna med sin prisdumpning orsakat en väsentlig försämring av våra arbetsvillkor och att hon därför avstår från att arbeta åt byråer. Och, tillade hon, ”om jag arbetade åt byråer skulle jag tillämpa den taxa som är rekommenderad av FAT.”

Frågan gäller alltså inte pris per ord eller per timme utan VILKET pris vi vill ha. Om en *personal shopper* på NK kan debitera 1.100 kr per timme (enligt programmet Plånboken i radions P1) så kan jag inte se något hinder för att vi translatorer åtminstone försöker debitera

900 kr per timme för det högt kvalificerade arbete vi utför. Jag önskar att fler av oss hade samma kurage som kollegan ovan. Varför ska inte translatorerna kunna ta fighten?

Kajsa Pehrsson
FAT:s ordförande

NYA MEDLEMMAR

Vi gratulerar följande nya translatorer och hälsar dem välkomna till föreningen:

Ingegärd Steen, Göteborg, från engelska

Anders Palm, Lidingö, från engelska

Meddela alltid ändrade adressuppgifter till vår webbmater

Lena Evstropova Blom, Lena.E.Blom@gmail.com

FÖRBEREDELSESEMINARIUM INFÖR TRANSLATORPROVET 16 AUGUSTI 2008

Som vanligt ordnade FAT ett seminarium i augusti för dem som anmält sig till translatorprovet i september. Antalet anmälda till provet brukar ligga på drygt 200 personer spridda på en rad olika språk. Den största gruppen är, inte särskilt överraskande, översättare till eller från engelska och så ser det också vanligtvis ut på seminariet.

I år var det 40 deltagare i seminariet och inte mindre än tolv handledare till eller från de olika språken som förekom. På anmälningsblanketten hade vi denna gång ställt frågor om respektive deltagare hade någon översättarutbildning och om han/hon var aktiv översättare. Det visade sig att samtliga var yrkesaktiva översättare och praktiskt taget alla hade någon översättarutbildning. Nivån på deltagarna var enligt handledarna också ovanligt hög, så kanske hade frågorna automatiskt lett till att locka kompetenta översättare.

I år deltog Kammarkollegiets Leena Carlstedt och inledde med allmän information om hur provet går till, och det gav anledning till en rad konkreta och praktiska frågor om skrivare, USB-minnen, förlängningssladdar o.s.v. Därefter började grupparbetet kring insända provtexter, som är seminariets tunga del och varje år den punkt som uppskattas allra mest av deltagarna. Genomgående brukar utvärderingarna vara positiva, men om grupparbetet kan de vara rent översvallande. Några av kommentarerna var:

A most useful, and enjoyable, day!

Detta är ett mkt bra arrangemang – skönt att så många vill ställa upp och hjälpa oss. Bra balans mellan grupparbetet o hel grupp/föreläsningar. Särskilt bra:

- Att kunna ställa frågor om allt
- Att kunna diskutera med David [Kendall] och de andra översättarna.
- Att få tips om webbplatser/böcker+bokutställning
- Att få feedback på översättningarna från föregående år.

Det behövs verkligen! Om det ändå vore möjligt att ordna kursen i Göteborg.

Och inte bara deltagarna var nöjda utan också handledarna. Det allmänna intrycket var att nivån i år var ovanligt hög och flera av handledarna gissade att en eller flera av gruppmedlemmarna borde kunna klara årets prov.

Frågan om att ordna ett eller fler decentraliserade seminarier t.ex. i Umeå, Karlstad, Göteborg eller Lund har diskuterats under åren men vi har inte kommit fram till en bra lösning. Det skulle bygga på att några medlemmar kan hålla i organisationen på plats med lite stöd från styrelsen. Kanske något att fundera på tills i vår?

Kajsa Pehrsson

MEDLEMSLUNCHER I STOCKHOLM & LUND DEN 18 NOVEMBER

I **Stockholm** träffas medlemmarna den **18 november kl. 12.30** för lunch i **Rosenbad**, Drottninggatan 1. Föranmälan behövs inte, men hör gärna av er ändå till Tim Chamberlain (timothy.chamberlain@foreign.ministry.se), som möter er i entrén.

Den 18 november träffas även kollegorna i Malmö/Lund för en gemensam lunch, men **kl. 13.00**. Adress: **Klostergatans Vin & Delikatess**, Klostergatan 3 i Lund.

RPS-AVTALET – ANDRA OMGÅNGEN

I somras blev andra varvet av RPS-upphandlingen klart - med lika sorgligt resultat som tidigare. Här följer rangordning och priser:

Engelska

Firma	Ordpris < 2 000		Ordpris > 2 000		Timtaxa
	Aukt.	Övriga	Aukt.	Övriga	
1. Järva Tolk	1,35	1,35	1,25	1,25	390
2. Ord & Stil	1,65	1,34	1,62	1,33	370
3. Interverbum	1,70	1,50	1,70	1,50	400/350*

Andra frekventa språk (arabiska, BKS, ryska, spanska, persiska, finska, franska, tyska, thailändska, polska, albanska, turkiska, kinesiska (mandarin), sydkurdiska (sorani) och vietnamesiska):

Firma	Ordpris < 2 000		Ordpris > 2 000	
	Aukt.	Övriga	Aukt.	Övriga
1. Järva Tolk	1,50	1,50	1,40	1,40

Övriga språk:

Firma	Ordpris < 2 000		Ordpris > 2 000	
	Aukt.	Övriga	Aukt.	Övriga
1. Semantix	1,58	1,48	1,48	1,38

Järva Tolk debiterar dessutom 50 kr för bestyrkande av auktoriserad translator.

Priserna är alltså pris till kund. När det gäller översättarna skickade Järva Tolk i somras ut en rundskrivelse till översättare till engelska och berättade om RPS-avtalet. Där ville de veta vilka translatorer som var beredda att arbeta för 1,20/ord för texter under 1 000 ord och 1,10 för övriga. De som gick med på det skulle få exklusivitet – på översättningsuppdrag som

kräver bestyrkande/auktorisering... Styrelsen har fått uppgift om att flera av våra medlemmar betackade sig för samarbete, i en del fall med ganska ampra svar .

Myndigheterna tycks tro att anbudsgivare, när anbudet läggs, redan har nödvändiga översättare anställda eller på någon form av avtal. Från FAT har vi hela tiden hävdade att det är ett missförstånd och Järva Tolks brev ger oss vatten på vår kvarn. Vi tror dessutom att våra namn används i upphandlingar utan vår kännedom, men försöken att kontrollera det har stupat på att myndigheterna sekretessbelägger delar av anbudet, på företagets begäran. Det sker med hänvisning till att ett offentliggörande kan skada anbudsgivarens affärer, men hemlighållandet kan naturligtvis skada våra affärer än mer – och företagen kan presentera fler translatorer än de i realiteten använder som leverantörer. Har någon en lösning?

I början av augusti kom det också ett brev från Ord & Stil. Det har av allt att döma gått ut till FAT-medlemmar som arbetar med de aktuella språken, vare sig de haft kontakt med Ord & Stil eller inte. I brevet står det bl.a.:

Karaktäristiskt för upphandlingar av offentliga myndigheter är att priset är en avgörande faktor. Till exempel framgår av Rikspolisstyrelsens Anbudsförfrågan PVS-939-596/08 sid 9 att vid utvärderingen av de inkomna anbudet viktas betydelsen av priset till 90%. Detta leder till att konkurrensen skapar ett hårt tryck på prisnivån för arbete som utförs för den offentliga sektorn och däribland Rikspolisstyrelsen. Sammantaget leder det till en generellt lägre prisnivå än jämfört med den privata sektorn [SIC!].

(...)

Det här betyder alltså att ni som översättare kommer att få fler uppdrag än tidigare, men att vi kommer att vara tvungna att hålla ordpriset nere för alla uppdrag som faller inom ramavtalet.

Att brevet skickats även till dem som inte haft något samarbete med Ord & Stil betyder rimligen att man också där var ute efter att ”ragga” översättare som man inte hade när anbudet presenterades.

Kanske blir RPS-avtalet bara till tio procent kvalitet? Migrationsverket har i alla fall varit missnöjt och gör en egen upphandling! Det visar sig också att andra myndigheter överväger att göra detsamma och under tiden fortsätter att anlita de översättare/translatorer som de tidigare samarbetat med. Å andra sidan har Sida, som tidigare tecknat egna avtal, meddelat att man från den 1 december 2008 kommer att använda sig av RPS ramavtal.

En central upphandling för hela den statliga sektorn kanske ändå inte är någon riktigt bra idé, varken för översättare eller myndigheter. Snålheten brukar bedra visheten, eller hur? Man blir dessutom något fundersam när man upptäcker att Järva tolks grundare och chef, Remziye Inanc, i oktober i år fått pris både som ”Årets pionjär i Stockholms län”, och ”Årets nybyggare kategori B”. Nybyggarpriiset motiverades med att Remziye Inanc ”skapat ett tillväxtföretag och står för nytänkande i sin bransch”.... Vad är det för nytt med prisdumpning?

Kerstin E. Wallin

TRANSLATORER PÅ SFÖ-KONFERENSEN VÅREN 2008

I år var FAT som förening inbjuden till årets SFÖ-konferens. Den ägde rum i Västerås i slutet av april, så den här notisen kommer lite på efterkälken, men bättre sent än aldrig.

Konferensprogrammet var fullmatat med korta föreläsningar och andra inslag, och från FAT:s sida berättade jag lite om vad som krävs för att bli auktoriserad translator och hur man bäst förbereder sig inför Kammarkollegiets prov. Idén var att göra klart för dem som redan är akti-

va översättare att det inte är omöjligt att klara provet, även om många tycks tro att det är ganska hopplöst. Intresset var stort bland åhörarna, många hade konkreta frågor och ämnet var på intet sätt uttömt då vi måste tömma lokalen för nästa föreläsning...

Vi hade också möjlighet att visa ett bildspel med allmän information om translatoryrket och om FAT och flera translatorskolleger som också är aktiva inom SFÖ deltog i konferensen. Själv bedömer jag det som värdefullt att på detta sätt umgås över föreningsgränserna och att få tillfälle att uppmuntra SFÖ-kollegerna att gå upp i translatorprovet. Min personliga åsikt är att vi aldrig kan bli för många translatorer.

Kajsa Pehrsson

EU:S SERVICEDIREKTIV STÄLLER TILL BEKYMNER FÖR VÅRA DANSKA KOLLEGOR – OCH FÖR OSS?

Via Jan Runesten har vi fått oroande information från vår danska kollega Flemming Koueveta. Med hänvisning till EU:s tjänstedirektiv har näringslivsministern i Danmark lagt förslag till lagändring som bl.a. innebär att 1988 års lag om translatorer och tolkar **upphävs**. I motiveringen kan man läsa att

”Danmark er, foruden Italien og Grækenland, det eneste land inden for EU, der har en autorisationsordning.

Danmark er altså kun et af tre lande i EU, der kræver, at translatorer skal have en særlig autorisation for at kunne udøve deres erhverv.”

Jag är visserligen inte translator från danska, men törst ändå påstå att man i Danmark uppenbarligen inte har så stora kunskaper om sina närmaste grannländer – eller har man en alldeles speciell ordning där?

Vidare står det att auktorisationsordningar enligt direktivet bara får behållas om de är ”proportionella” och enligt ministern är den i Danmark inte det. Vad betyder ”proportionellt” i detta sammanhang?

Liknande förslag har än så länge inte lagts fram här, men hur länge dröjer det? Här gäller det att läsa direktivet, det är uppenbart! Fortsättning följer.

Kerstin E Wallin

BRA ATT KOMMA IHÅG NÄR DET GÄLLER CERTIFIERINGAR

Det kan låta imponerande när företag hänvisar till olika slags certifieringar, men vad betyder de? Så här står det till exempel på SIS hemsida:

”Vad innebär ”Överensstämmelse med ISO 9001:2000?”

Detta innebär att din leverantör har infört ett systematiskt angreppssätt när det gäller kvalitetsledning och leder sin verksamhet med avsikt att säkerställa att dina behov blir klart uppfattade, överenskomna och uppfyllda. En uppgift om överensstämmelse med ISO 9001:2000 bör dock inte betraktas som något som ersätter en försäkran eller uppgift om att en **produkt** överensstämmer med ställda krav.” (Min understrykning.)

(http://www.sis.se/pdf/N840SV_ISO_9001_f_r_ink_pare_061215633022230075641419.pdf)

Det handlar alltså om **arbetsledning**, inte om produktens kvalitet!

Men hur är det med **FR2000** då? Detta certifieringssystem har utvecklats av Företagarnas Riksförbund och åberopas av en del översättningsförmedlingar. Det är ett integrerat **lednings-**

system för kvalitet, miljö, kompetensförsörjning, hälsa och säkerhet och kan användas av alla typer av organisationer. Uppbyggnaden speglar ”en orders väg genom organisationen, från offert till avslutad affär”. I botten ligger olika ISO m.m. Det är säkert värdefullt och bra, men inte heller det ger några garantier för att en översättning överensstämmer med förlagan.

Det finns en europeisk **standard för översättningstjänster (SS-EN 15038:2006)** som faktiskt också tar upp kvalitetsfrågan. Enligt den ska certifierade leverantörer av översättningar (”LÖV”) bl.a. kvalitetssäkra uppdragen genom att **både** korrekturläsa och kontrollera att översättningen motsvarar förlagan. (Se också Fataburen 3/2006.) När vi hade kontakt med SWEDAC (den svenska myndighet som svarar för ackreditering av företag som får utfärda certifieringar) i slutet av år 2006 avvaktade man europeiska föreskrifter för ackreditering. Det är bara ackrediterade företag som kan utfärda certifieringar. Enligt senare uppgifter finns det nu svenska företag som blivit certifierade och vi håller på att ta reda på mer om detta. Fortsättning följer alltså.

Kom dock ihåg: Den enda kvalitetscertifieringen av översättningstjänster är KK:s auktorisation!

Kerstin E. Wallin

NY BYGGTEKNISK ORDBOK

Terminologacentrum TNC har nyligen kommit ut med en svensk-engelsk byggordbok (TNC 102, Terminologacentrum TNC och AB Svensk Byggtjänst, ISBN 978-91-7333-277-4). Det är en innehållsrik ordbok, på 586 sidor och den kan beställas för 690 kr. från Svensk Byggtjänst.

Ordboken är resultat av ett arbete som pågått inom TNC sedan 1970-talet och denna nya ordbok är betydligt mer omfattande än sina föregångare. Här finns nu termer från områden som miljö- och energiteknik, mäklari, fastighetsförvaltning, juridik och ekonomi. Ordboken innehåller 20.000 uppslagsord.

Byggnads-, anläggnings- och installationsområdena och tillhörande normer och lagstiftning är svåröverskådliga och som översättare kan man knappast vänta sig att hitta ordböcker på det egna språket, utan får arbeta med andra hjälpmedel. Och för många av oss är det engelska som är hjälpspråk, och därför kommer den nya ordboken säkert att bli till stor nytta för alla som arbetar med översättningar inom byggt teknik, arkitektur, bostadspolitik, samhällsplanering o.s.v.

Ordboken har dels en huvuddel med alfabetiskt sorterade svenska ordboksartiklar, dels ett engelskt register som är ordnat alfabetiskt efter de engelska ekvivalenterna. Utöver det vanliga förordet finns en utmärkt användarhandledning som förklarar det man behöver veta om uppslagsorden, de engelska ekvivalenterna med ev. amerikanska varianter, klassifikationskoder för de olika fackområdena, källor samt den information som varje artikel innehåller med förtydligande exempel.

Men andra ord: En pedagogisk och ordrik ordbok som är väl värd sitt pris.

Kajsa Pehrsson

PRENUMERATION PÅ SPRÅKTIDNINGEN FÖR FAT-MEDLEMMAR

Språktidningen erbjuder FAT:s medlemmar ett mycket förmånligt pris för en årsprenumeration. Första året betalar du endast 175 kr för 6 nummer och därefter får du 20 % rabatt på det ordinarie priset som är 365 kr. Språktidningen ger nyttig och underhållande läsning för alla som arbetar med språk.

För mer information om Språktidningen se <http://spraktidningen.se>.

EN SPRÅKFRÅGA APROPÅ NUTIDENS NYSPRÅK:

Nationalekonomen Bertil Holmlund gjorde nyligen en totalsågning av begreppet utanförskap. Som styrinstrument och politiskt redskap är det poänglöst, enligt professorn: ”Att beskriva all frånvaro från arbete som kompenseras med ekonomisk ersättning från socialförsäkrings-systemen som utanförskap gränsar till missbruk av modersmålet.”

Källa: Cecilia Verdinelli i kolumn i Arbetaren nr 36/2008 under rubriken "Inuti utanförskapet".

VINCENT PETTI IN MEMORIAM

Vi som dagligen översätter från engelska språket har förmodligen ett oräkneligt antal gånger haft anledning att skänka 1994 års mottagare av FAT-priset, Vincent Petti, en djup tacksamhetens tanke för den "Stora engelsk-svenska ordboken", som han var huvudredaktör för och drivande kraft bakom, oavsett om vi använder själva bokupplagan (rekommenderas inte, ty så ofta har man anledning att konsultera den att den snart sönderfaller i fragment) eller den elektroniska upplagan (rekommenderas). Den ordboken hör till det fåtal lexikon mellan världsspråken och de nordiska språken som yrkesöversättare har verklig nytta av.

Själv kom jag första gången i kontakt med Vincent Petti läsåret 1968-1969, då jag på Stockholms universitet följde hans föreläsningar om brittisk 1900-talslitteratur, ofta kryddade med mycket temperamentsfulla improvisationer och ungdomsminnen från skolåren i England.

Att denne lärde man var lidelsefullt intresserad av fotboll fick FAT erfaras när han skulle mottaga priset 1994, då världsmästerskapet spelades i USA. På den tilltänkta dagen skulle nämligen England spela en viktig match. Det slutade med att föreningens styrelse ändrade programmet så att pristagaren skulle hinna hem och se matchen på teve.

FAT:s medlemmar har all anledning att minnas honom med tacksamhet. Det är för mig glädjande att tänka på att vår förening har hedrat både honom och Ingvar Gullberg i deras insatser för att underlätta översättningsarbetet mellan engelska och svenska.

Bo Widegren

GRAŻYNA WAŚOWICZ-LUDWIGSSON IN MEMORIAM

En av våra kolleger i FAT, Grażyna Waśowicz-Ludwigsson, har lämnat oss. Jag träffade henne första gången på ett KK-seminarium 2003 i Huddinge. Det blev en mycket givande genomgång av de fyra provtexter vi arbetade med, och som handledare kände jag direkt, att hon var mycket kunnig. Samtalet mellan oss om detaljer i översättningsproven fortsatte ännu på förortståget in mot Centralen.

Glädjen blev stor, då hon klarade auktorisationsprovet (till polska) redan i första försöket. Vi hade kontakt från och till, och hon frågade mig mer än en gång om hon fick anlita mig som mentor i översättningsarbetet, vilket givetvis inte mötte något hinder. Och hon skickade mig en svensk tolkning av den polske diktaren Julian Tuwims klassiska dikt "Lokomotivet", vilket blev synnerligen uppskattat.

Tiden gick. Det var få som anade, att hon så snart skulle lämna oss. Vi som haft kontakt med henne, om än relativt sällan, kan bara minnas henne med glädje och tacksamhet.

Sven Ahlgren